

З іншого – в проекті інтерпретовано інноваційний підхід до розвитку соціально-реабілітаційного туризму з акцентом на його соціальній складовій, що посилює орієнтацію форм його реалізації на задоволення потреб соціально незахищених категорій дітей підліткового віку з різними формами інакшості.

Список використаних джерел

1. Белоусова Н. В. Впровадження інклюзивного туризму в соціально-реабілітаційну систему України. Молодий вчений. 2017. №2. С.14 - 17.
2. Колупаєва А. А. ред., 2012. Основи інклюзивної освіти. Київ: А. С. К., 2012.
3. Міщик, Л., 2012. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання [online] Доступно: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_5/12mliupn.pdf [Дата звернення 27 квітня 2021 року].

Чалкова І. Ю.,

здобувачка вищої освіти 4 курсу, гр. СР-171

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Науковий керівник: **Децюк Т. М.,**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УКРАЇНІ

Молодь – це майбутнє нашої країни, її інтелектуальний потенціал та основа економічного, політичного та соціального життя. Тому, особливе, стратегічне значення має соціальна робота з молоддю, що повинна базуватися на дослідженнях соціальних умов і соціальних потреб молоді. Дані дослідження можуть включати такі аспекти, як: здоров'я молоді; соціальний статус та добробут молодих людей; молоді сім'ї; працевлаштування та професійне навчання молоді; освіта молоді; молодь та збройні сили, інші українські військові формування; фізична культура та спорт; ціннісні орієнтації молоді; культурні потреби та система духовного світу; небезпечні групи та небезпечна поведінка; економічна діяльність молоді тощо. Кожне нове покоління молоді кардинально відрізняється від попереднього, а отже і підходи до соціальної роботи із сучасною українською молоддю мають відповідати особливостям розвитку даного покоління і задовольняти їх потреби.

Перш ніж аналізувати особливості соціальної роботи з молоддю, необхідно детально проаналізувати наукові підходи до розуміння поняття «молодь». Варто зауважити, що єдиного підходу до розуміння даного поняття не існує, воно є дискусійним. Початок аналізу даного терміну було розпочато ще за античних часів. Проблеми молоді аналізували такі видатні науковці-філософи як Платон та Аристотель. В своїх працях вони приділяли увагу таким питанням як виховання і навчання молоді, особливості її взаємодії з батьками, служіння молодих людей державі, збереження національних традицій, а також виконання молодими людьми свого обов'язку перед богом і суспільством. Ще один відомий філософ Піфагор зазначав, що молодий вік є періодом весни в житті кожної людини, що охоплює дитинство і юність. На його думку молодість триває 20 років. Давньогрецький філософ Сократ (470-399 р. до н. е.) дещо недружелюбно відгукувався у своїх працях про молодь: «...у них погані манери, немає ніякої поваги до старших. Вони весь час сперечаються з батьками...» [1, с. 275]. Таким чином, молодь за всіх часів була однією із складних і водночас важливих категорій населення для суспільства. Різними є вікові характеристики молоді. В середньому нижній віковий показник молоді сягає 14-15 років, а верхній 30-35 років. В Україні молоддю вважаються особи до 35 років.

Слід відмітити, що важливою характеристикою української молоді є розшарування за соціально-економічними показниками. В умовах сьогодення перед молоддю стоять

проблеми, котрі вирішити самостійно вона не може: безробіття, низька оплата праці, недоступність житла, платна освіта, наркоманія, алкоголізм, криміналізація тощо [2, с. 45].

Соціальна робота з молоддю здійснюється відповідно до основних напрямів державної соціальної політики. Серед них можуть бути наступні:

- визначення правових засад соціальної роботи з дітьми та молоддю;
- розробка та реалізація різного рівня програм соціальної підтримки дітей та молоді;
- створення сприятливих умов для гармонійного розвитку дітей та молоді необхідним;
- задоволення потреб молоді у виборі виду діяльності, що не заборонено законодавством, активної їх участі в творчій, культурній, спортивній та оздоровчій діяльності;
- надання консультаційних та соціальних послуг, соціально-медичної, психолого-педагогічної, правової, інформаційної та інших видів соціальної допомоги;
- здійснення соціального менеджменту організації діяльності органів влади, громадських організацій, що спрямована на вирішення соціальних проблем молоді;
- здійснення соціально-профілактичної роботи щодо запобігання наслідкам негативних явищ та подолання таких наслідків в молодіжному середовищі;
- розробка та впровадження комплексу заходів з реабілітації та відновлення соціальних функцій, психологічного та фізичного стану дітей та молоді, які зазнали жорстокого ставлення, насильства;
- створення сприятливих умов для діяльності дитячих і молодіжних організацій, сприяння фізичним особам у реалізації ними власних соціально значущих ініціатив і проектів;
- встановлення тісних зв'язків із соціальними службами для молоді за кордоном та інші [1, с. 247].

Напрямки соціальної політики не є сталими і змінюються відповідно до потреб молоді, суспільно-політичних змін, науково-технічного прогресу.

Значна частина проблем молоді виникає під час соціалізаційних процесів. Науковець Л. Т. Тюпля об'єднує проблеми, що виникають у процесі соціалізації молоді, у дві категорії.

До першої відносяться соціальні проблеми молоді, які визначають роль і статус молоді в сучасному суспільстві, формують ціннісні орієнтації та моральні пріоритети молоді, проблеми працевлаштування, політичної схильності молоді та виборчої поведінки тощо.

До другої категорії відносяться особисті проблеми молоді, серед яких пошук сенсу життя, професійне самовизначення, пошук кохання, побудова власної сім'ї, проблеми виховання дітей, побудова стосунків зі старшим поколінням та однолітками, збереження здоров'я молодих людей [3, с. 4-5].

Тобто, частина проблем мають зовнішні прояви і є об'єктивно обумовленими, а частина проблем пов'язані із особистістю молодої людини, її світосприйняттям та іншими суб'єктивними факторами.

Що до особливостей соціальної роботи з молоддю, то науковець Н. С. Сушик стверджує, що варто виділяти такі основні напрямки соціальної роботи, як: підтримка рівня життя молоді, надання державної допомоги, соціального забезпечення та інших видів соціальної підтримки молоді з низькими доходами, а особливо молодим сім'ям та сім'ям, які виховують дітей-інвалідів (включаючи сім'ї, які піклування про дітей-сиріт); матеріальна підтримка тимчасової або постійної втрати працездатності молоддю; заходи щодо впровадження діючої системи соціального забезпечення для молоді; створення умов для розвитку особистого потенціалу та державна підтримка обдарованої молоді; захист прав працездатної молоді у галузі праці в умовах різних форм власності [4, с. 237].

Таким чином, підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що основна особливостями соціальної роботи з молоддю є створення належних умов для активної соціалізації особистості, щоб сприяти соціальній адаптації та самореалізації молоді в сучасних умовах, тим самим відповідаючи інтересам окремих людей і суспільства в цілому. Соціальна робота повинна включати взаємодію таких національних пріоритетів: соціальна

опіка, надання різних видів допомоги різним типам молоді та діяльність, спрямована на вивчення творчого потенціалу та розвиток молоді, виявлення себе та інших соціальних інститутів. Крім того, соціальна робота з молоддю має базуватися на вивченні їх потреб та проблем на даному етапі розвитку українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Волков Ю. Г., Добренков В. И., Кадария Ф. Д., Савченко И. П., Шаповалов В. А. Социология молодежи: Учебное пособие / под ред. проф Ю. Г. Волкова. – Ростов-н /Д. : Феникс, 2001. – 576 с.
2. Ревко А. М., Чех О. О. Соціально-економічні проблеми молоді в умовах трансформаційних змін. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. збірник. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т. № 2(8). 2016. С. 143 - 151.
3. Тюпля Л. Т. Соціальна робота: теорія і практика. К. : ВМУРОЛ «Україна», 2004. – 408 с.
4. Сушик Н. С. Соціальна робота у сфері дозвілля молоді: теоретичний аспект. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : [зб. наук. праць]. Сер. : Педагогічні науки. – 2014. – № 1 (278). – 188 – 193 с. URL : <https://core.ac.uk>

Шаповалова Т. В.,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи
Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Динаміка внутрішньої вимушеної міграції в умовах сучасної України диктує необхідність дослідження ключових аспектів соціальної адаптації ВПО. Існуючи напрямки соціальної адаптації та асиміляції ВПО показують свою незавершеність в аспекті їх пристосування. Внутрішня міграція населення нерідко в своїй основі несе велику кількість проблем, як для ВПО, так і приймаючої спільноти.

Відчуття соціального вакууму у більшості з них посилюється суперечностями між персональними соціальними очікуваннями і тією реальністю, в якій вони опиняються, а смає соціальними, економічними, політичними розбіжностями з місцевим населенням в нових умовах проживання. Все це викликає негативні психологічні переживання, почуття втрати, неповноцінності і знедоленої людини, труднощі в реалізації соціальних ролей і трансформації в системі ціннісних відносин особистості.

В умовах загальної нестабільності соціально-економічного становища населення в Україні зростає роль громадської думки з питань сприйняття ВПО.

Проблеми ВПО вирішуються дуже повільно, не приділяється належної уваги вирішенню завдань надання їм первинної допомоги до створення умов для нормального життя, забезпечення житлом, роботою та дотримання прав людини.

Дослідженням різноманітних аспектів соціальної адаптації ВПО займалися різні українські вчені. Так, Балакірева О. М. виділяє соціо-економічні та соціокультурні аспекти інтеграції ВПО в Україні. На думку вченої соціо-економічні аспекти включають в себе проблеми відторгнення від ринку праці і доступу до житла, а соціокультурні аспекти включають проблеми взаємовідносин ВПО з приймаючою громадою та аспекти формування соціального капіталу [Балакірева, 2015].

Соціокультурні аспекти інтеграції внутрішньо переміщених осіб у регіональному вимірі досліджує і науковець Риндзак О. Т. За результатами його авторського дослідження він дійшов висновку, що вимушені переселенці здебільшого обирають регіони, де домінують світоглядні орієнтації та настрої, близькі особисто їхнім. Тому виражених ознак